

PESCI MARCO*

A Római Statútum kihirdetésének alkotmányos akadályai

The Constitutional Obstacles before the Promulgation of the Rome Statute

ABSZTRAKT

1998. július 17-e a nemzetközi igazszolgáltatási struktúra egyik legfontosabb mérföldköve: ezen a napon született meg a Római Statútum, amelyet a kodifikálásban részt vevő 148 államból 120 támogatott. A Statútum 86. cikke *expressis verbis* rögzíti, hogy „a Részes Államok kötelesek [...] teljes mértékben együttműködni a Bírósággal a Bíróság joghatóságába tartozó bűntettek miatti nyomozás és büntetőeljárás során”. Mint minden nemzetközi szerződés, úgy a Statútum esetében is érvényesül a *pacta sunt servanda* elve, amelyről *explicit* formában a szerződések jogáról szóló 1969. évi Bécsi Egyezmény 26. cikke rendelkezik, rögzítve, hogy „minden hatályos szerződés kötelezi a részes feleket [amelyeket] jóhiszeműen kell végrehajtaniuk”. Ahogy arra az Állandó Nemzetközi Bíróság is rávilágított, egy érvényes és hatályos nemzetközi kötelezettség esetében az érintett állam köteles megtenni minden olyan belső jogi intézkedést, amely annak végrehajtásához szükséges. Miért is fontos mindez? Magyarország ugyan ratifikálta a Statútumot, azonban azt a mai napig nem hirdette ki, amely azért tekinthető jelentős mulasztásnak, mert ha a Bíróság együttműködésre hívna fel hazánkat – például egy elfogatási parancs kibocsátása útján –, és azt a belső jogi mulasztásunk miatt nem tudnánk teljesíteni, úgy a 86. cikkben rögzített együttműködési kötelezettség megsértése megalapozhatná Magyarország nemzetközi jogi felelősségét. A tanulmányban annak a kérdésnek a megválaszolását kíséreltem meg, hogy vajon milyen okok vezethettek idáig, és milyen megoldási lehetőségek állnak rendelkezésre.

Kulcsszavak: Nemzetközi Büntetőbíróság, Római Statútum, államfői immunitás, hivatalos minőség irrelevanciája, *pacta sunt servanda*, kihirdetés

ABSTRACT

July 17, 1998, can be considered as one of the most important milestones of the international judicial structure: it is the day when the Rome Statute of the International Criminal Court was adopted by 120 states out of 148. Article 86 of Statute explicitly states that “States Parties shall [...] cooperate fully with the Court in its investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court.” As in the case of every international treaty, the principle of *pacta sunt servanda* enshrined in Article 26 of the 1969 Vienna Convention on the Law of the Treaties states applies, which explicitly states that “every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith.” As has been pointed out by the Permanent Court of International

* Dr. Pesci Marco PhD-hallgató, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. E-mail: marcopesci94@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3192-7023.

Justice, contracting states must make all the necessary internal measures which are required to fulfil its international obligations rising from a binding treaty. One could ask, why is this quite obvious argument important in the case of Hungary? Well, Hungary has ratified the Statute but still has not implemented it in its internal legislation. This can be considered as a serious constitutional omission, since if the Court would require the cooperation of Hungary – e.g. in the case of an arrest warrant – and it would not be able to fulfil it because of the lack of the internal legal norms, it would be considered as international legal responsibility of Hungary. In this article, I try to explore the reasons behind this omission and outline the possible solutions.

Keywords: *International Criminal Court, Rome Statute, Head of State immunity, irrelevance of official capacity, pacta sunt servanda, promulgation*

1998. július 17-e a nemzetközi büntető igazságszolgáltatás fejlődésének egyik legfontosabb mérföldköve: ezen a napon született meg a Római Statútum (a továbbiakban: Statútum), amelyet a kodifikálásban részt vevő 148 államból 120 támogatott.¹ Ennek köszönhetően jött létre az első független és állandó Nemzetközi Büntetőbíróság (a továbbiakban: Bíróság),² amely a szuverén államhatalom egyes elemeinek önkéntes átadásán alapszik.³ Kofi Annan szavait idézve: a Bíróság „felállítására reményt jelent a következő nemzedékek számára; egy hatalmas előre lépés az egyetemes emberi jogok és a jogállamiság feltétel nélküli érvényesítése felé”.⁴

A Statútum 2002. július 1-jén lépett hatályba, és azt ez idáig 123 állam ratifikálta.⁵ 86. cikke *expressis verbis* rögzíti, hogy „a Részes Államok a jelen Statútum rendelkezéseinek megfelelően teljes mértékben együttműködnek a Bírósággal a Bíróság joghatóságába tartozó bűntettek miatti nyomozás és büntetőeljárás során”.⁶ Mint minden nemzetközi szerződés, úgy a Statútum esetében is érvényesül a *pacta sunt servanda* elve, amelyről explicit formában a szerződések jogáról szóló 1969. évi Bécsi Egyezmény (a továbbiakban: Bécsi Egyezmény) 26. cikke rendelkezik, rögzítve, hogy „minden hatályos szerződés kötelezi a részes feleket [amelyeket] jóhiszeműen kell végrehajtaniuk”.⁷ A jóhiszeműség pedig megköveteli a szerződő államoktól, hogy tegyenek meg minden szükséges lépést – beleértve a nemzeti jogalkotást – annak érdekében, hogy a saját alkotmányos követelményeikkel összhangban az arra megfelelő felhatalmazással rendelkező személy által megerősített szerződést

¹ DANILENKO, Gennady M.: The Statute of the International Criminal Court and Third States. *Michigan Journal of International Law*, 2000/21, 445.

² ROACH, Steven C.: How Political is the ICC? Pressing Challenges and the Need for Diplomatic Efficacy. *Global Governance*, 2013/19, 507. (DOI: 10.1163/19426720-01904003).

³ SCHUERCH, Res: *The International Criminal Court at the Mercy of Powerful States*. Springer, Zürich, 2017, 2. (DOI: 10.1007/978-94-6265-192-0).

⁴ Secretary-General Says Establishment of International Criminal Court is Major Step in March Towards Universal Human Rights, Rule of Law. United Nations Press Release L/2890, <https://www.un.org/press/en/1998/19980720.l2890.html> (2022. 06. 15.).

⁵ United Nations Treaty Collection – Rome Statute of the International Criminal Court; https://treaties.un.org/pages/showDetails.aspx?objid=0800000280025774&clang=_en (2022. 06. 15.).

⁶ Rome Statute of the International Criminal Court (Rome, adopted 17 July 1998, entered into force 1 July 2002).

⁷ A szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről szóló 1987. évi 12. törvényerejű rendelet.

végrehajtsák.⁸ Mindez pedig azért is fontos, mert egy állam sem hivatkozhat saját belső jogára vagy annak hiányosságára valamely nemzetközi kötelezettségének végrehajtásával szemben.⁹

Ahogy arra az Állandó Nemzetközi Bíróság is rávilágított, egy érvényes és hatályos nemzetközi kötelezettség esetében az érintett állam köteles megtenni minden olyan belső jogi intézkedést, amely annak végrehajtásához szükséges.¹⁰ Miért is fontos mindez? Magyarország ugyan ratifikálta a Statútumot, azonban a mai napig nem hirdette ki, amely azért tekinthető jelentős mulasztásnak, mert ha a Bíróság együttműködésre hívná fel hazánkat – például egy letartóztatási parancs kibocsátása útján –, és azt a belső jogi mulasztásunk miatt nem tudnánk teljesíteni, úgy a 86. cikkben rögzített együttműködési kötelezettség megsértése megalapozhatná Magyarország nemzetközi jogi felelősségét.

E tanulmány keretében annak a kérdésnek a megválaszolását kísérem meg, hogy vajon milyen okok vezethettek idáig, és milyen megoldási lehetőségek állnak rendelkezésre. Ennek keretében röviden bemutatom a nemzetközi jog és nemzeti jog viszonyát, a magyarországi nemzetközi szerződéskötési eljárás fázisait, dogmatikai szempontból elemzem az államfői immunitás nemzetközi jogi és alkotmányjogi előírásait, és végül nemzetközi kitekintés keretében, a hazai jogszabályi környezet- tel összehasonlítva vizsgálom a kihirdetés lehetséges megoldásait.

1. A nemzetközi szerződéskötési eljárás a magyar jogban

A nemzetközi jog és a belső jog összhangja egy rendkívül összetett kérdés, ezért e tanulmánynak nem is célja a bonyolult és sokszor átláthatatlan gyakorlat elemzése. A teljesség igénye nélkül azonban – jelen okfejtés gyakorlati megértése érdekében – szükséges az ezzel kapcsolatban kialakult két fő irányzat rövid ismertetése.

A monizmus tétele – a radikális és mérsékelt irányzatok érintése nélkül – a belső jogot és a nemzetközi jogot egy egységes jogrendszerként kezeli, lényegi különbséget nem tesz.¹¹ A nemzetközi jogi normák – főszabály szerint – külön aktus nélkül a belső jog részévé válnak. Ezzel szemben a dualizmus a nemzetközi jogot és a belső jogot két, különálló rendszerként értelmezi, így közöttük a jogalkotónak kell megteremtenie a szükséges kapcsolatot.¹² Ezt nevezzük transzformációnak – a magyar dogmatika szerint kihirdetésnek –, amikor az adott nemzetközi jogi normát a jogalkotó átülteti nemzeti jogrendjébe.¹³

⁸ DÖRR, Oliver–SCHMALENBACH, Kirsten (eds.): *Vienna Convention on the Law of Treaties: A Commentary*. Springer, Berlin, 2012, 484. (DOI: 10.1007/978-3-642-19291-3).

⁹ EVANS, Malcolm D. (ed.): *International Law*. Oxford University Press, Oxford, 2010, 413.; *France vs. Switzerland*. Az Állandó Nemzetközi Bíróság 1928. március 29-i ítélete (Judgement No. 46) 167. pont.

¹⁰ *Greece v. Turkey*. Az Állandó Nemzetközi Bíróság 1925. február 21-i tanácsadó véleménye (Advisory Opinion No. 10) 52. pont.

¹¹ KENDE Tamás–NAGY Boldizsár–SONNEVEND Pál–VALKI László (szerk.): *Nemzetközi Jog*. CompLex, Budapest, 2018. (DOI: 10.55413/9789632956312).

¹² GAJA, Giorgio: Positivism and Dualism, *European Journal of International Law*, 1992/3, 135. (DOI: 10.1093/oxfordjournals.ejil.a035797).

¹³ Kovács Péter: *Nemzetközi Közjog*. Osiris, Budapest, 2011, 62.

Magyarország az utóbbi csoportba sorolható, vagyis a dualista berendezkedést követi. Hazánk Alaptörvénye a nemzetközi jog és belső jog viszonyáról a következőképp rendelkezik:

„Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

(3) Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”

Az Alaptörvény idézett rendelkezéséből következően tehát a „nemzetközi jog általánosan elismert szabályai”, vagyis a szokásjogi normák, az általános „elfogadás” alapján generális transzformációval kerülnek a nemzeti jogrendbe. A transzformációt pedig maga az Alaptörvény hajtotta végre.¹⁴

Ezzel szemben a második mondatrész már egyértelműen jelzi Magyarország dualista álláspontját, amelyet az Alkotmánybíróság is megerősített, rögzítve, hogy „a nemzetközi jog egyéb szabályai csak külön kihirdetéssel válnak a hazai jog részévé”.¹⁵ A nemzetközi szerződések megkötésére és a speciális transzformációra vonatkozó eljárásrendet a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvény tartalmazza,¹⁶ amely alapján az alábbi fázisok különíthetők el egymástól:

(1) A nemzetközi szerződés előkészítésének fázisába sorolható valamennyi olyan aktus, amely a szerződéskötés lehetőségének felmerülésétől az első szövegtervezet átadásáig tart, azonban a tényleges tárgyalás már nem sorolható ide.¹⁷ Az előkészítésről a tárgy szerint hatáskörrel rendelkező miniszter és a külpolitikáért felelős miniszter együttesen dönt. Belső jogi szempontból formális felhatalmazás nem szükséges hozzá.

(2) A nemzetközi szerződés létrehozása, amely a szerződés első szövegtervezetének átadásától a szerződés szövegének végleges kialakítására irányuló tárgyalások lezárásáig tart. Erre a miniszterelnök – kivételesen indokolt esetben a kormány – a tárgykör szerint érintett miniszter és a külpolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben tett előterjesztése alapján ad felhatalmazást. Ez a fázis rendszerint parafálással, vagyis a szerződés szövegének kézjeggyel történő véglegesítésével zárul. Azonban ez még nem jelent szerződéses kötelezettséget, csupán annyit, hogy a dokumentum tartalmát a felek véglegesnek tekintik, abban módosítást már nem kívánják végrehajtani.¹⁸ Magyarország 1998. július 17-én a 2014/1998. (V. 6.) Korm. határozat alapján fogadta el a Bíróságot létrehozó Statútum szövegét.

(3) A nemzetközi szerződés szövegének végleges megállapítása, amely lényegében a szerződés aláírását jelenti. Nemzetközi szerződés aláírásához – a tárgy szerint illetékes miniszternek a külpolitikáért és az igazságügyért felelős miniszter együttes felterjesztése alapján adott – kormányhatározatba – kivételes esetben

¹⁴ 53/1993. (X. 13.) AB határozat, ABH 1993, III. a.

¹⁵ 7/2005. (III. 31.) AB határozat, ABH 2005, II. 2.

¹⁶ A nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvény.

¹⁷ PETRÉTEI József: A köztársasági elnök külügyi feladat- és hatáskörei. *Jura*, 2016/2, 116.

¹⁸ Kovács Péter: Miért nincs még kihirdetve a Római Statútum? Gondolatok a Római Statútum és az Alaptörvény összeegyeztethetőségének egyszerűségéről. *Állam- és Jogtudomány*, 2019/1, 95.

miniszterelnöki (ME) határozatba – foglalt felhatalmazás szükséges. Ehhez a fázis-hoz már joghatás is kapcsolódik: a Bécsi Egyezmény 18. cikke kifejezetten rögzíti, hogy az aláíró állam a szerződés hatálybalépéséig köteles tartózkodni minden olyan cselekménytől, amely megghiúsítaná annak tárgyát és célját.¹⁹ A Statútum szövegének végleges megállapítására a 2296/1998. (XII. 30.) Korm. határozat adta meg a szükséges felhatalmazást.

(4) A nemzetközi szerződés kihirdetése, amely ismét két szakaszra osztható:

(4a) A nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerése, amelyre, ha a szerződés tárgya az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozik, az Országgyűlés jogosult. Nemzetközi jogi szempontból ide tartozik a megerősítő okirat kiállítása a köztársasági elnök által, amelyet rendszerint szóbeli jegyzék formájában kell megküldeni a másik félnek vagy a letéteményesnek. A megerősítő okiratról a 72/2011 (XI. 7.) OGY határozat rendelkezik,²⁰ amelyet Magyarország 2001. november 30-án helyezett letétbe.²¹ Megjegyzendő, hogy – az alább bemutatásra kerülő aggályok ellenére – a Köztársasági Elnök és az Országgyűlés sem kért előzetes normakontrollt az Alkotmánybíróságtól, amely a magyar gyakorlatban egyébként is ritka eseménynek tekinthető.²²

(4b) A kihirdető jogszabály létrehozása és annak hatálybaléptetése. Magyarország esetében ez a fázis maradt el – mégpedig annak ellenére, hogy a megerősítő okirat letétbe helyezését követően a Statútum Magyarország tekintetében kötelezővé vált.

2003-ban, a Medgyessy-kormány idején született meg az első törvényjavaslat a Statútum kihirdetéséről.²³ Míg a szaktárcák esetében különösebb akadályba nem ütközött a folyamat, addig a Köztársasági Elnöki Hivatalnál az megakadt. Hivatalos források nem találhatók az okáról, azonban a hazai szakirodalomban teljes az egyetértés abban, hogy az államfői immunitást érintő kérdések miatt hiúsult meg a kihirdetés.²⁴ A kihirdetés elmaradásával kapcsolatos későbbi okfejtés pontos megértése érdekében szükségesnek tartom a téma szempontjából fontosabb elemek kiemelését.²⁵

2. Az államfői immunitás a Római Statútumban

Az állami immunitás alapvető funkciója, hogy biztosítja az állami feladatok zavartalan – külső beavatkozás nélküli – végrehajtásának lehetőségét. Ennek megfele-

¹⁹ GRAGL, Paul–FITZMAURICE, Malgosia: The Legal Character of Article 18 of the Vienna Convention on the Law of Treaties. *International & Comparative Law Quarterly*, 2019/3, 700. (DOI: 10.1017/S0020589319000253).

²⁰ A Nemzetközi Büntetőbíróság Statútumának megerősítéséről szóló 72/2001. (XI. 7.) OGY határozat.

²¹ HOLLÁN Miklós: A hatósági eljárással kapcsolatos vesztegetés az új büntető kódexben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2014/9, 45.

²² Kovács (2019): i. m., 89.

²³ Az Egyesült Nemzetek Diplomáciai Konferenciája által, a Nemzetközi Büntetőbíróság Rómában, 1998. július 17-én elfogadott Statútumának kihirdetéséről szóló T/4490. számú törvényjavaslat.

²⁴ Kovács Péter: Kátyúba ragadt-e a szekér? Avagy menthető-e a Nemzetközi Büntetőbíróság római statútuma kihirdetésének elmaradása és magyarázható-e annak hazai hányattatása? Alternatív javaslatok a megoldás irányába... *Iustum Aequum Salutare*, 2015/11, 66.

²⁵ Lásd bővebben: PESCI Marco: A Római Statútum Rendelkezései Harmadik Államok Vonatkozásában. *Külügyi Műhely*, 2019/1, 44–63. (DOI 10.36817/KM.2019.1.3).

lően tárgyi védelme az érintett államhoz kapcsolódó eljárásjogi, védelmi mechanizmusnak tekinthető. Látnunk kell azonban azt is, hogy az állam mint egy absztrakt entitás, önmaga képviselőjére nem képes, nemzetközi kapcsolataiban kormányán és legfőbb tisztviselőin keresztül jelenik meg.²⁶ A hatékony államközi kapcsolatoknak alapvető követelménye,²⁷ hogy azok gyakorlása során befolyásmentesen léphessenek fel, melyhez szükséges, hogy az abban részt vevő tisztviselők indokolatlan intervenció nélkül végezhesék munkájukat.²⁸ Ugyanakkor e védelmi mechanizmus könnyedén kijátszható lenne az állami képviselők eljárás alá vonásával. Ennek megfelelően az immunitás (a nemzetközi szokásjoggal és az államok szuverén egyenlőségével összhangban) kiterjed mindazon személyekre, akik az egyes funkciók gyakorlásában ténylegesen részt vesznek.²⁹

A nemzetközi közjog keretén belül az immunitásnak két típusa különíthető el: a funkcionális (*ratione materiae*) és a személyi (*ratione personae*) immunitás. A megkülönböztetés a büntetőjogi felelősség tekintetében különös jelentőséggel bír, mivel a két típus eltérő alanyi és tárgyi kört érint.

Az államfőkkel és azok hivatalos minőségéből származó mentelmi jogával kapcsolatban Statútum 27. cikkében található a „kifogásolt” normaszöveg, amely a következőképpen rendelkezik:

„1. A jelen Statútum a hivatalos minőségre való tekintet nélkül egyaránt vonatkozik minden személyre. Semmilyen körülmények között sem mentesíti az adott személyt a jelen Statútum szerinti büntetőjogi felelősség alól különösen az állam- vagy kormányfői tisztséggel, kormány- vagy parlamenti tagsággal, választott képviselői vagy kormányhivatalnoki tisztséggel járó hivatalos minőség, és mint olyan, nem indokolja a büntetés mérséklését.

2. A nemzeti vagy a nemzetközi szabályok szerint a hivatalos minőséggel járó mentességek, vagy különleges eljárási szabályok nem akadályozzák a Bíróságot az adott személy fölött joghatóságának gyakorlásában.”

Míg az (1) bekezdés a funkcionális immunitás kérdéskörét rendezzi, addig a (2) bekezdés a személyi immunitás irrelevanciáját rögzíti.³⁰ Nyilvánvalóvá teszi, hogy a Statútum 5. cikkében meghatározott valamely bűncselekmény³¹ elkövetésének gyanúja esetén, a gyanúsított személy büntetőjogi felelősségére az általa betöltött hivatalos

²⁶ MAGIERA, Siegrid: Governments. In: WOLFRUM, Rüdiger (szerk.): *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*. Oxford University Press, Oxford, 2014, 1. (DOI: 10.1093/law:epil/9780199231690/e1048).

²⁷ GAETA, Paola: Does President Al Bashir Enjoy Immunity from Arrest? *Journal of International Criminal Justice*, 2009/7, 320. (DOI: 10.1093/jicj/mqp030).

²⁸ TUNKS, Michael A.: Diplomats or Defendants? Defining the Future of Head-of-State Immunity. *Duke Law Journal*, 2002/52, 656. (DOI: 10.2307/1373165).

²⁹ AKANDE, Dapo: International Law Immunities and the International Criminal Court. *The American Journal of International Law*, 2004/98, 409. (DOI: 10.2307/3181639).

³⁰ SUMMERS, Mark A.: Immunity or Impunity? The Potential Effect of Prosecutions of State Officials for Core International Crimes in States Like the United States That Are Not Parties to the Statute of the International Criminal Court. *Brooklyn Journal of International Law*, 2006/31, 490.

³¹ „1. A Bíróság joghatósága a nemzetközi közösség egészét érintő legsúlyosabb bűntettekre korlátozódik. A Bíróság joghatósága a jelen Statútum szerint a következő bűntettekre terjed ki: (a) a népiirtás bűntette; (b) az emberiség elleni bűntettek; (c) a háborús bűntettek; (d) az agresszió bűntette.”

pozíció befolyással nem rendelkezik,³² ezáltal a Bíróság joghatósága főszabály szerint megállapítható.³³ A (2) bekezdés célja annak nyelvtani értelmezése alapján nem más, mint a Bíróság joghatóságának biztosítása olyan személyek esetében, akik hivatalos minőségükből eredően személyi immunitás jogosultjai.³⁴ Mivel a (2) bekezdés explicit módon nemzeti és nemzetközi jogra hivatkozik, így a szokásjogi szabályok által nyújtott immunitásának nincs relevanciája.³⁵ Ez nem más, mint a nemzetközi szokásjog deklaratív megnyilvánulása, amely nemzetközi bűncselekmények esetén kizárja a funkcionális immunitás intézményét,³⁶ és megerősíti a személyi immunitás irrelevanciáját.³⁷ A 27. cikk ennek megfelelően azon tézis manifesztálódásának tekinthető, miszerint az immunitás felfüggesztéséhez az immunitás jogosultjának, vagyis az államnak a hozzájárulása szükséges. A Statútum ratifikálásával pedig a részes tagállam hozzájárulását adta egy esetleges büntetőeljárás lefolytatásához³⁸ az állami hierarchiájában legmagasabb pozíciót betöltő tisztviseelőivel – így az államfővel – szemben.³⁹

3. Az államfői immunitás az Alaptörvényben

A köztársasági elnökre vonatkozó releváns rendelkezéseket az Alaptörvény 12. és 13. cikkében találjuk:

„12. cikk (1) A köztársasági elnök személye sérthetetlen.

13. cikk (1) A köztársasági elnök ellen büntetőeljárást csak megbízatásának megszűnése után lehet indítani.

(2) Az Alaptörvényt vagy tisztsége gyakorlásával összefüggésben valamely törvényt szándékosan megsértő, illetve a szándékos bűncselekményt elkövető köztársasági elnökkel szemben az országgyűlési képviselők egyötöde indítványozhatja a tisztségtől való megfosztást.

(3) A megfosztási eljárás megindításához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. A szavazás titkos.

(4) Az Országgyűlés határozatának meghozatalától kezdődően a megfosztási eljárás befejezéséig a köztársasági elnök nem gyakorolhatja hatásköreit.

(5) A megfosztási eljárás lefolytatása az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik.

³² CSAPÓ Zsuzsanna: Az állam- és kormányfői immunitás versus a hivatali minőség irrelevanciájának elve a felelősségre vonáskor. Az Afrikai Unió kezdeményezése tanácsadó vélemény kérésére a Nemzetközi Bíróságtól. Állam- és Jogtudomány, 2019/1, 23.

³³ KING, Hugh: Immunities and Bilateral Immunity Agreements: Issues Arising From Articles 27 and 98 of the Rome Statute. *New Zealand Journal of Public and International Law*, 2006/4, 276.

³⁴ TRIFFTERER, Otto–AMBOS, Kai (eds.): *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court*. Beck Hart, München, 2016, 791.

³⁵ SCHABAS, William A.: *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge University Press, Cambridge, 2011, 449.

³⁶ Prosecutor v Tihomir Blaškić (Judgement) IT-95-14-A (18 July 1997) 140. pont.

³⁷ TRIFFTERER–AMBOS: i. m., 1062.

³⁸ BÉRES Nóra: *A Biztonsági Tanács által a Nemzetközi Büntetőbíróság elé utalt helyzetek legfontosabb jogi problémái*. Mádl Ferenc Intézet, Budapest, 2021, 140. (DOI: 10.47079/2021.bn.btnbb.5).

³⁹ TRIFFTERER–AMBOS: i. m., 1607.

(6) Ha az Alkotmánybíróság az eljárás eredményeként a köztársasági elnök közjogi felelősségét megállapítja, a köztársasági elnököt tisztségétől megfoszthatja.⁴⁰

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a köztársasági elnök személyének sérthetetlensége alkotmányos jogállásának része, politikai felelősségének hiányát és korlátozott jogi felelősségét jelenti.⁴¹ Ahogy Salamon László fogalmazott: „a köztársasági elnök sérthetetlensége alkotmányjogi jogállásából következik, nevezetesen abból, hogy a köztársasági elnök Magyarország államfője, aki kifejezi a nemzet egységét, és örökdik az államszervezet demokratikus működése felett. A köztársasági elnök képviseli a magyar államot, amely feladatát az alkotmány az államfő jogköreinek számbavétele során az első helyen említi. A sérthetetlenség kapcsolódik ahhoz a közjogi konstrukcióhoz, hogy az elnökkel szemben politikai felelősség nem érvényesíthető, de a sérthetetlenség szabálya egyben személyének különleges alkotmányi védelmét is jelenti.”⁴²

Ahogy látható, a Statútum 27. cikke nincs összhangban a köztársasági elnök sérthetetlenségére vonatkozó rendelkezésekkel, mivel abból hiányzik a nemzetközi bűncselekmények elkövetése esetére biztosított automatikus felelősségre vonás lehetősége. Ennek megfelelően szükséges a két rendelkezés közötti kollízió feloldása. Jóllehet annak minimális a valószínűsége, hogy a magyar köztársasági elnök valaha a Bíróság joghatóságába tartozó bűncselekményt kövessen el, a jogállamiság elve megköveteli az összhang megteremtését. Érdekes, hogy míg a Statútum 27. cikke miatt a mai napig nem nyílt lehetőség annak kihirdetésére, addig a Nemzetközi Büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről szóló megállapodás nem ütközött ilyen akadályba.⁴³ Emellett pedig az új Büntető Törvénykönyvben és a Büntetőeljárásról szóló törvényben is találunk olyan rendelkezéseket, amelyek a Statútumot követik.

A Statútum kihirdetésének két útja lehetséges. Egyrészt – ahogyan számos európai állam is eljár – az Alaptörvény módosítása nélkül, jogértelmezéssel, a nemzetközi jog általánosan elismert elvei mentén; másrészt az Alaptörvény módosításával, azaz a fenti rendelkezések kiegészítése útján egy olyan passzussal, amely deklarálja a Bíróság joghatóságának elsőbbségét.

4. A kollízió feloldásának lehetséges modelljei jogértelmezés útján – nemzetközi kitekintés

A Statútum kihirdetése kapcsán alkalmazott nemzetközi megoldások tekintetében – az egyes államok alkotmányos berendezkedésével és jogértelmezési gyakorlatával összhangban – négy nagyobb csoportot különíthetünk el.

⁴⁰ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 12–13. cikk.

⁴¹ KUKORELLI István (szerk.): *Alkotmánytan I.* Osiris Kiadó, Budapest, 2014, 283.

⁴² Salamon László felszólalása; https://www.parlament.hu/naplo38/238/n238_006.htm (2022. 06. 15.).

⁴³ 2006. évi XXXI. tv. a Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma Résztes Államainak Első Közgyűlése által, 2002. szeptember 10-én, New Yorkban elfogadott, a Nemzetközi Büntetőbíróság kiváltságairól és mentességeiről szóló Megállapodás kihirdetéséről szóló 2006. évi XXXI. törvény.

4.1. Az államfői immunitás nemzeti jogra történő korlátozása

A spanyol jogértelmezés szerint – a nürnbergi elvekkel összhangban – a vonatkozó normák megsértése esetén az államfő büntetőjogi felelősségének megállapítása nem zárható ki. Véleményük alapján a mentelmi jogra vonatkozó rendelkezések ebben a kontextusban kizárólag nemzeti viszonylatban értelmezhetők, azok a nemzetközi jog tekintetében nem alkalmazhatók. Vagyis nemzetközi bűncselekmények esetében a nemzeti jog által biztosított eljárásjogi akadályok nem számítanak, azok kizárólag egyéb bűncselekmények esetében jöhetnek számításba. Ennek megfelelően az alkotmányuk sem szabályozza annak nemzetközi jogi alkalmazását, mivel az szabályozási körén kívül esik. További megfontolásra adott okot, hogy országukban az államfői intézkedések ellenjegyzéshez vannak kötve, így véleményük alapján a büntetőjogi felelősség az ellenjegyzőt is terhelhetné.⁴⁴

Az államfői immunitás belső jogra korlátozása a magyar jogrendszerben is alkalmazható lehet, mivel az figyelmen kívül hagyja a pozíció nemzeti sajátosságait és a büntetőjogi felelősség tekintetében a – hazánk által is automatikusan transzformált – nemzetközi jogi alapelveket helyezi előtérbe.

4.2. Az államfői immunitás irrelevanciája nemzetközi bűncselekmények tekintetében

A hivatalos minőség irrelevanciája először a nürnbergi per során jelent meg. Az ENSZ Közgyűlése 1946-ban megerősítette, hogy a nürnbergi Nemzetközi Katonai Törvényszék Alapokmányában és az ítéleteiben megjelenő alapelvek nemzetközi szokásjognak minősülnek.⁴⁵ Ezt megtámogatva a Nemzetközi Jogi Bizottság részletesen deklarálta a nürnbergi alapelveket, így különösen az állami tisztviselőkre vonatkozó immunitás és az elöljárói parancs irrelevanciáját,⁴⁶ amelyet – a Statútumon kívül – számos nemzetközi egyezmény és a hágai Nemzetközi Bíróság Statútuma is rögzít.⁴⁷ A hazánk által is ratifikált népiirtás büntetvények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló 1948. évi egyezmény (a továbbiakban: Genocídium-Egyezmény), IV. cikke is deklarálja, hogy „a népiirtást [...] elkövető személyek büntetés alá esnek függetlenül attól, hogy államvezetők, hivatalos vagy magánszemélyek”.⁴⁸

⁴⁴ Issues Raised with Regard to the Rome Statute of the International Criminal Court by National Constitutional Courts, Supreme Courts and Councils of State. https://www.icrc.org/data/rx/en/assets/files/other/issues_raised_with_regard_to_the_icc_statute.pdf (2022. 06. 15.) 7.

⁴⁵ Affirmation of the Principles of International Law recognized by the Charter of the Nurnberg Tribunal (11 December 1946) A/RES/1/95.

⁴⁶ Yearbook of the International Law Commission (Volume II, 1950) A/CN.4/L.2., 374–378.

⁴⁷ Charter of the International Military Tribunal for the Far East (19 January 1946) 6. cikk; Convention on the Prevention and Punishment on the Crime of Genocide (9 December 1948) UNGA Res. 260 A (III), 4. C; Statute of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (25 May 1993) UNSC Res. 808/1993, 7(2) C; Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda (8 November 1994) UNSC Res. 955/1994, 6(2) C; Draft Code of Crimes Against the Peace and Security of Mankind (1996) A/CN.4/L.532, 7. C; Statute of the Special Court for Sierra Leone (16 January 2002) UNSC Res. 1315/2000, 6(2) cikk; Statútum 27. cikk.

⁴⁸ A népiirtás büntetvények megelőzése és megbüntetéséről szóló 1948. évi december 9. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1955. évi 16. törvényerejű rendelet.

Az osztrák kihirdető jogszabály⁴⁹ indoklása kiemeli, hogy a Bíróság joghatóságába tartozó bűncselekmények tárgyi súlya és a védendő jogérdek oly mértékű, hogy az lehetőséget nyit az államfői immunitás feloldására.⁵⁰ Ugyan Ausztriában végső soron alkotmánymódosításra került sor,⁵¹ azonban a bűncselekmény tárgyi súlyára alapozó érvelés számos ország – például Finnország – esetében megjelenik.

A lengyel és cseh⁵² kihirdetési eljárás során szintén megjelent a nemzetközi jogelveken alapuló érvelés, külön utalva az immunitás irrelevanciáját megalapozó nürnbergi alapelvekre, a Genocídium-Egyezményre és a vonatkozó joggyakorlatra.⁵³ Szlovákia ugyancsak a Genocídium-Egyezmény és a Statútum közötti párhuzamra épített,⁵⁴ Észtország pedig az államfői immunitás teleologikus értelmezésével arra a megállapításra jutott, hogy az nem védhet a köztörvényes bűncselekmények elkövetésével szemben.⁵⁵ Horvátország esetében – a lengyel, cseh és észt érvek mentén – fel sem merült az alkotmányellenesség lehetősége.⁵⁶

A második modell Magyarország esetében is alkalmazható lenne: kihirdettük a Genocídium-Egyezményt, a nürnbergi alapelvek pedig generális transzformációval a nemzeti jog részét képezik. E modell alkalmazhatóságával mint az alkotmányos problémák alkotmánymódosítás nélküli feloldásának egyik lehetséges opciójával kapcsolatban a Velencei Bizottság is ugyannerre a véleményre jutott.⁵⁷

4.3. Állami hatáskörök átruházása nemzetközi szervezetekre

A Németországi Szövetségi Köztársaság Alaptörvényének 24. cikke⁵⁸ alapján lehetőség nyílik az államot megillető bizonyos szuverén jogok nemzetközi szervezetek

⁴⁹ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Römisches Statut des Internationalen Strafgerichtshofs. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20002156> (2022. 06. 15.).

⁵⁰ LATTANZI, Flavia–KRESS, Claus (eds.): *The Rome Statute and domestic legal orders vol. 1 – General aspects and constitutional issues*, II Sirente, Ripa di Fagnano Alto, 2000, 56. (DOI: 10.5771/9783845258683).

⁵¹ Council of Europe, The implications for Council of Europe Member States of the ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court, Progress Report by Austria. <https://www.coe.int/t/dlapil/cahdi/Source/ICC/ConsultICC%282003%2906E%20Austria.pdf> (2022. 06. 15.) 2.

⁵² Megjegyzendő, hogy Csehország sokáig halogatta a ratifikációt, azonban a 2009-es soros EU-elnökség miatt megsűrgették a kérdést.

⁵³ Council of Europe, The implications for Council of Europe Member States of the ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court, Progress Report by Poland and Appendix. [https://www.coe.int/t/dlapil/cahdi/Source/ICC/ConsultICC\(2001\)22E%20Poland.pdf](https://www.coe.int/t/dlapil/cahdi/Source/ICC/ConsultICC(2001)22E%20Poland.pdf) (2022. 06. 15.) 4.

⁵⁴ METTRAUX, Guénael: *International Crimes, Law and Practice, Volume I: Genocide*. Oxford University Press, Oxford, 2019, 145. (DOI: 10.1093/jicj/mqab010).

⁵⁵ Council of Europe, The implications for Council of Europe Member States of the ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court, Progress Report by Estonia and Appendices. [https://www.coe.int/t/dlapil/cahdi/Source/ICC/ConsultICC\(2001\)12E%20Estonia.pdf](https://www.coe.int/t/dlapil/cahdi/Source/ICC/ConsultICC(2001)12E%20Estonia.pdf) (2022. 06. 15.) 3.

⁵⁶ KRESS, Claus–LATTANZI, Flavia: *The Rome Statute and Domestic Legal Orders, General Aspects and Constitutional Issues*. Nomos, Baden-Baden, 2000, 503. (DOI: 10.5771/9783845258683).

⁵⁷ Council of Europe, Second Report on Constitutional Issues Raised by the Ratification of the International Criminal Court (CDL-AD, 2008, 031); [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL-AD\(2008\)031-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdfid=CDL-AD(2008)031-e) (2022. 06. 15.) 9–11. pont.

⁵⁸ *Grundgesetz „24. cikk (1) A Szövetség törvény útján felségjogokat nemzetközi intézményekre ruházhat át.” Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*. Wolters Kluwer, Budapest, 2016. https://mersz.hu/dokumentum/YOV1683_56 (2022. 06. 15.).

úttján történő gyakorlására, vagyis az átruházásra, így az immunitásra vonatkozó alkotmányos rendelkezésekből fakadó esetleges ellentét feloldható.⁵⁹ Spanyolország esetében – az első modellnél ismertetett érvelésen túl – szintén hasonló megoldás található: Spanyolország Alkotmányának 93. cikke⁶⁰ lehetőséget biztosít arra, hogy az abból származó egyes jogköreinek – így például a büntető joghatóság – gyakorlását egy nemzetközi szervezetre ruházza.⁶¹

Mivel a magyar Alaptörvény – az Európai Uniót leszámítva⁶² – nem tartalmaz hatáskör-átruházásra vonatkozó szabályokat, a harmadik megoldás hazánk esetében nem alkalmazható.

4.4. Az alkotmányos kérdés figyelmen kívül hagyása

A dán alkotmány⁶³ alapján a király szerepe elsősorban szimbolikusnak tekinthető, ezért a jogalkotók véleménye alapján a Bíróság előtti mentessége sem értelmezhető. Ennek megfelelően alkotmánymódosításra nem volt szükség.⁶⁴

Magyarország esetében érdemes lehet megfontolni az alkotmányos kérdés figyelmen kívül hagyását, tekintettel arra, hogy a – dán berendezkedéshez hasonlóan – a magyar köztársasági elnök szerepe is sokszor formális jellegű.

A köztársasági elnök mentességét mind az Alkotmány, mind az Alaptörvény rendezte, illetve rendezi, amelyek tartalma közel azonos, de legalábbis hasonlóan tekinthető.

⁵⁹ LEE, Roy S. K. (ed.): *States' Responses to Issues Arising from the ICC Statute: Constitutional, Sovereignty, Judicial Cooperation and Criminal Law*. Transnational Publishers, Michigan, 2005, 73. (DOI: 10.1163/9789004479838)

⁶⁰ Spanyolország Alkotmánya: „Csak organikus törvény útján adható felhatalmazás olyan nemzetközi szerződések megkötésére, amelyek az alkotmányos hatáskör gyakorlását nemzetközi szervezetre vagy intézményre ruházzák. Az esettől függően a Parlament vagy a kormány garantálja ezeknek a szerződéseknek a megtartását és a hatáskörrel felruházott nemzetközi vagy szupranacionális szervezetektől származó határozatok végrehajtását.” *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*, i. m. https://mersz.hu/dokumentum/YOV1683__71 (2022. 06. 15.).

⁶¹ Issues raised regarding the Rome Statute of the ICC by national Constitutional Courts, Supreme Courts and Councils of State, ICRC Advisory Service (2010). <https://www.icrc.org/en/download/file/7779/issues-raised-regarding-rome-statute-icrc-01-2010-eng.pdf> (2022. 06. 15.) 7.

⁶² „E) cikk (2) Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján - az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig - az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja. Az e bekezdés szerinti hatáskörgyakorlásnak összhangban kell állnia az Alaptörvényben foglalt alapvető jogokkal és szabadságokkal, továbbá nem korlátozhatja Magyarország területi egységére, népességére, államformájára és állami berendezkedésére vonatkozó elidegeníthetetlen rendelkezési jogát.”

⁶³ Például: A Dán Alkotmány 12. pontja értelmében a királyság valamennyi ügye feletti legfőbb hatósági jogkörét a miniszterek útján gyakorolja. Denmark's Constitution of 1953; https://www.constituteproject.org/constitution/Denmark_1953.pdf?lang=en (2022. 06. 15.).

⁶⁴ LAURSEN, Andreas: A Danish Paradox? A Brief Review of the Status of International Crimes in Danish Law. *Journal of International Criminal Justice*, 2012/10, 1011. (DOI: 10.1093/jicj/mqs056).

1949:XX. tv. A Magyar Köztársaság Alkotmányáról ⁶⁵	Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
31/A. § (1) A köztársasági elnök személye sérthetetlen; büntetőjogi védelmét külön törvény biztosítja.	12. cikk (1) A köztársasági elnök személye sérthetetlen. 3. cikk (1) A köztársasági elnök ellen büntetőeljárást csak megbízatásának megszűnése után lehet indítani.
(2) A tisztsége gyakorlása során az Alkotmányt vagy valamely más törvényt megsértő köztársasági elnökkel szemben az országgyűlési képviselők egyötöde indítványozhatja a felelősségre vonást.	(2) Az Alaptörvényt vagy tisztsége gyakorlásával összefüggésben valamely törvényt szándékosan megsértő , illetve a szándékos bűncselekményt elkövető köztársasági elnökkel szemben az országgyűlési képviselők egyötöde indítványozhatja a tisztségtől való megfosztást.
(3) A felelősségre vonási eljárás megindításához az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges. A szavazás titkos.	(3) A megfosztási eljárás megindításához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges . A szavazás titkos.
(4) Az Országgyűlés határozatának meghozatalától kezdődően a felelősségre vonási eljárás befejezéséig az elnök a hatáskörét nem gyakorolhatja.	(4) Az Országgyűlés határozatának meghozatalától kezdődően a megfosztási eljárás befejezéséig a köztársasági elnök nem gyakorolhatja hatásköreit.
(5) A cselekmény elbírálása az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik .	(5) A megfosztási eljárás lefolytatása az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik .
(6) Ha az Alkotmánybíróság az eljárás eredményeként a törvénysértés tényét megállapítja, a köztársasági elnököt tisztségétől megfoszthatja .	(6) Ha az Alkotmánybíróság az eljárás eredményeként a köztársasági elnök közjogi felelősségét megállapítja, a köztársasági elnököt tisztségétől megfoszthatja .

Látható, hogy az Alaptörvény kisebb eltérésekkel, de lényegében követte az Alkotmány szövegét. Az Alkotmánybíróság 22/2012. (V. 11.) számú határozatában kifejtette, hogy amennyiben az Alaptörvény és a korábbi Alkotmány értelmezendő részei tartalmukban azonosak, de legalább hasonlóak, úgy előlíthatók a tárgyban korábban hozott alkotmánybírói határozatok.⁶⁶ Ennek megfelelően pedig alkalmazást nyernek a 48/1991. (IX. 26.) AB határozat megállapításai: „Az Alkotmány a köztársasági elnök személyének sérthetlenségét nem csak deklarálja, hanem felelőtlenségének határait meg is határozza. Az Alkotmány értelmében a köztársasági elnök politikai felelősségre nem vonható. Jogi felelőssége hivatali ideje alatt is csak azért áll fenn, ha tisztsége gyakorlása során az Alkotmányt vagy valamely más törvényt szándékosan megsérti. Tehát a köztársasági elnök teljes sérthetlenségét csak hivatali ideje alatt, de tisztségétől független cselekményével kapcsolatos büntetőeljárástól való mentességet élvez. A politikai és a jogi felelősség más természetű,

⁶⁵ A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény utolsó hatályos állapota (2011. december 31.).

⁶⁶ 22/2012. (V. 11.) AB határozat, ABH 2012, 10. (III. 3.1. pont).

és egymástól független. A köztársasági elnök mentessége a politikai felelősségtől nem mentesíti őt a jogi felelősségtől, ha annak feltételei fennállnak. A köztársasági elnök jogi felelőssége semmilyen tekintetben nem pótolja a hiányzó politikai felelősségét.⁶⁷

Az Alkotmánybíróság tehát élesen különbséget tesz az elnök politikai és jogi felelőssége között. Míg az előbbi – a többi közjogi méltósággal együtt – alapvetően a tisztség funkcióinak zavartalan ellátását hivatott biztosítani, addig az utóbbi teljes kizárása ellentétben állna a jogállamiság elvével. Alapvetően különbséget kell tennünk a hivatalos és magán minőségben elkövetett cselekmények között.

Magyarországon a köztársasági elnök leginkább reprezentatív funkciót tölt be. A taxisblokádnál az Alkotmánybíróság külön deklarálta, hogy a „*főparancsnoki funkciója az elnök alkotmányjogi jogállásának része, és nem a Magyar Honvédségben illetve a Határőrségben viselt rang vagy beosztás. A fegyveres erők főparancsnoka a fegyveres erőkön kívül áll, azoknak irányítója és nem vezetője.*”⁶⁸ Míg egy erős prezidenciális rendszerben (például az Amerikai Egyesült Államokban), ahol az államfő a hadsereg tényleges irányítója, elméletben lehetséges a Statútum joghatósága alá tartozó bűncselekmény hivatalos minőségben történő elkövetése, addig egy gyenge államfői státusz esetében (mint amilyen a magyar) ennek a lehetősége lényegében nulla.

Magánszemélyi minőségben, hivatali időben szinte lehetetlen egy vonatkozó bűncselekmény elkövetése, mivel például az utasítás vagy a helyzetre gyakorolt befolyás megvalósítása fogalmilag kizárt. Amennyiben pedig hivatalba lépése előtt elkövetett cselekményről lenne szó, úgy az *impeachment* eljárás megfelelő jogi kereteket ad a felelősségre vonás előtt, már ha a kijelölését megelőző nemzetbiztonsági átvilágítása során erre nem derülne fény.

5. A kollízió feloldásának lehetséges modelljei az Alaptörvény módosítása útján

A francia Alkotmánytanács az alkotmány és a Statútum közötti ellentét feloldásának egyetlen lehetséges útjaként⁶⁹ az alkotmánymódosítást azonosította,⁷⁰ Luxemburg pedig alkotmányos szinten deklarálta⁷¹ a Bíróság joghatóságának elsődleges-

⁶⁷ 48/1991. (IX. 26.) AB határozat, ABH 1991, 189. (II. 3. pont).

⁶⁸ 48/1991. AB határozat.

⁶⁹ Immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction Memorandum by the Secretariat (A/CN.4/596) 31 March 2008, 22.

⁷⁰ Franciaország 1958. évi október 4-i Alkotmányát a következő passzussal egészítették ki: „53-2. cikk Az 1998. július 18-án aláírt nemzetközi szerződés által előírt feltételek szerint a Köztársaság elismerheti a Nemzetközi Büntető Bíróság által hozott döntéseket.” *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*, i. m. https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1683_32#YOV1683_32 (2022. 06. 15.).

⁷¹ ALBI, Anneli–BARDUTZKY, Samo: *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law*. Asser Press, The Hague, 2019, 260. (DOI: 10.1007/978-94-6265-273-6).

ségét.⁷² Portugália esetében szintén alkotmánymódosításra⁷³ került sor (az életfogytig tartó szabadságvesztés alkotmányos korlátja miatt).⁷⁴

Magyarország esetében szintén alkalmazható megoldás lenne az Alaptörvény vonatkozó rendelkezésének megfelelő módosítása, kiegészítése. A Statútum kihirdetésére tett első kísérlet a 2003 júniusában dr. Bárándy Péter igazságügy-miniszter által benyújtott T/4490. számú törvényjavaslat volt. Ahogy az Általános Indoklás 5. pontja részletezte: „*a Statútum belső jogrendbe illesztéséhez szükséges az Alkotmány és több, kétharmados szavazattöbbséget igénylő törvény módosítása. [...] A Statútum 27. Cikke alapján a hatályos belső jogot úgy kell módosítani, hogy az Alkotmányban, valamint az érintett személyi kör jogállását szabályozó más közjogi törvényekben biztosított mentelmi jog, illetve a büntetőjogi felelősségre vonást feltételelesen elhalasztó egyéb mentesség ne akadályozza a Bíróságot a joghatósága alá tartozó cselekmények szerinti eljárásában.*” Ennek megfelelően 2003 júliusában a Nemzetközi Büntetőbíróság Statútumának kihirdetésével összefüggésben szükséges egyes közjogi tárgyú törvények módosításáról szóló T/4491. számú törvényjavaslat részletezte a szükséges jogszabály-módosítások körét. Az utóbbi által alkalmazott javaslatokat alapul véve a kihirdetés előtti út az Alaptörvény alábbi passzussal történő kiegészítésével nyílhatna meg: „A köztársasági elnök mentessége nem jelenti akadályát a köztársasági elnök felelősségre vonásának a Magyarország által elismert joghatósággal rendelkező nemzetközi bíróság előtt, az annak joghatósága alá tartozó, büntetőjogilag üldözendő cselekmények miatt.”

6. Összegzés

Ahogy azt a bevezetőben kifejtettem, a belső jog hiányossága nem mentesíti hazánkat nemzetközi jogi kötelezettségei alól. Jóllehet, több jogszabályban is találhatóak olyan passzusok, amelyek lehetővé teszik az együttműködést, azonban ez közel sem tekinthető teljesnek. A hatályos nemzetközi jogi keretrendszer előírásai alapján a jogalkotónak kell megteremtenie a nemzeti jogrendszer és a vállalt nemzetközi kötelezettségek közötti összhangot. Láthatóvá vált, hogy számos olyan megoldási lehetőség áll rendelkezésre, amellyel az Alaptörvény és a Statútum közötti összhang – akár az Alaptörvény módosításával vagy akár anélkül – elérhető. Mindez

⁷² Luxemburg Nagyhercegség Alkotmánya: „118. cikk. Az Alkotmány rendelkezései nem akadályozzák sem a Nemzetközi Büntetőbíróság 1998. július 17-én Rómában elfogadott Alapokmányának jóváhagyását, sem az általa előírt kötelezettségek teljesítését a fent említett Alapokmányban előírt feltételek megléte esetén.” *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*, i. m. https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1683_48#YOV1683_48 (2022. 06. 15.).

⁷³ A Portugál Köztársaság Alkotmánya: „7. cikk 7. bekezdés Portugália elfogadja a Nemzetközi Büntetőbíróság hatáskörét, tekintettel a nemzetközi igazságszolgáltatásra, mely elősegíti a nemzetközi emberi jogok tiszteletben tartását, valamint figyelembe véve a kölcsönösség elvét, valamint más, a Római Statútumban meghatározott elveket.” *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban*, i. m. https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1683_60#YOV1683_60 (2022. 06. 15.).

⁷⁴ The Implications for Council of Europe Member States of the Ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court. Progress Report, Portugal. [https://www.coe.int/t/dlapil/cahdi/Source/ICC/4th%20Consult%20ICC%20\(2006\)%2007%20E%20Portugal.pdf](https://www.coe.int/t/dlapil/cahdi/Source/ICC/4th%20Consult%20ICC%20(2006)%2007%20E%20Portugal.pdf) (2022. 06. 15.) 2.

pedig a jelenlegi kihívások közepette kifejezetten fontos, mivel a jogállamiság elve az, amely erőteljes segítséget adhat a fennálló konfliktusok rendezéséhez és azok jövőbeli kitörésének megakadályozásához. A nemzetközi jog által vezérelt multilaterális viszonyrendszer iránti igény a hazai külpolitika vezérlőelvei között kiemelt helyen szerepel, így egy régóta fennálló hiányosság pótlása adott esetben hozzájárulhat a magyar külpolitikai érdekérvényesítés lehetőségeinek erősítéséhez. Ehhez természetesen politikai akarat is kell, a szükséges felhatalmazás már rendelkezésre áll.